

Henning Siverts (red.), Den fjerde verden. Minoritetspolitikk og praksis, 74 + 5 sider illustrationer, Bergen: Universitetsforlaget, 1978. 24,50 n.kr.

George Manuel og Michael Posluns, Den fjerde verden. En indiansk virkelighed. Forord ved Vine Deloria, jr. Efterskrift af Hans-Pavia Rosing. 268 sider. København: Informations Forlag, 1978.

I 1975 afholdtes i Port Alberni i Canada First International Conference of Indigenous Peoples, der som sit vigtigste organisatoriske spor satte sig dannelsen af WCIP (World Council of Indigenous Peoples). På et forberedende møde hertil havde de nationale minoritetsorganisationer, der stod bag initiativet, fundet frem til en bestemmelse af sin medlemskreds:

"The term indigenous people refers to people living in countries which have a population composed of different ethnic or racial groups who are descendants of the earliest populations living in the area and who do not as a group control the national government of the countries within which they live". (H. Siverts, p. 70).

Med dette søgte man altså at karakterisere de folkeslag, der i dag også sammenfattes i begrebet den fjerde verden. Dette dækker således en række urbefolkninger, der hver udgør et etnisk og kulturelt mindretal i den statsdannelse, der er opstået på området; som definerende element indføres endvidere, at urbefolkningen ikke længere kan hævde sin territoriale integritet, men i statsretlig og administrativ forstand er underlagt den pågældende statsdannelse. For urbefolkningerne er denne proces resulteret i, at de nu enten er fordrevet til marginale områder, hvor den moderne udvikling i stadig stigende omfang umuliggør en eksistens på den oprindelige kulturs betingelser, eller er i færd med at blive assimileret i de vestlige industrielle samfundssektorer, hvor de på grund af deres kulturelle egenart i hovedsagen er henvist til at udgøre et proletariat.

Den politiske reaktion mod disse tilstande har stort set antaget to organiserede former. I de områder, hvor den "indtrængende" magt har udviklet forfatninger af demokratisk type, har der heri ligget visse af de for en selvorganisering nødvendige forudsætninger. Således er de dominerende minoritetsgrupper i WCIP samerne, de nordamerikanske indianere, inuit'erne og maorierne - og disse har ty-

Henning Siverts (red.), Den fjerde verden. Minoritetspolitikk og praksis, 74 + 5 sider illustrationer, Bergen: Universitetsforlaget, 1978. 24,50 n.kr.

George Manuel og Michael Posluns, Den fjerde verden. En indiansk virkelighed. Forord ved Vine Deloria, jr. Efterskrift af Hans-Pavia Rosing. 268 sider. København: Informations Forlag, 1978.

I 1975 afholdtes i Port Alberni i Canada First International Conference of Indigenous Peoples, der som sit vigtigste organisatoriske spor satte sig dannelsen af WCIP (World Council of Indigenous Peoples). På et forberedende møde hertil havde de nationale minoritetsorganisationer, der stod bag initiativet, fundet frem til en bestemmelse af sin medlemskreds:

"The term indigenous people refers to people living in countries which have a population composed of different ethnic or racial groups who are descendants of the earliest populations living in the area and who do not as a group control the national government of the countries within which they live". (H. Siverts, p. 70).

Med dette søgte man altså at karakterisere de folkeslag, der i dag også sammenfattes i begrebet den fjerde verden. Dette dækker således en række urbefolkninger, der hver udgør et etnisk og kulturelt mindretal i den statsdannelse, der er opstået på området; som definerende element indføres endvidere, at urbefolkningen ikke længere kan hævde sin territoriale integritet, men i statsretlig og administrativ forstand er underlagt den pågældende statsdannelse. For urbefolkningerne er denne proces resulteret i, at de nu enten er fordrevet til marginale områder, hvor den moderne udvikling i stadig stigende omfang umuliggør en eksistens på den oprindelige kulturs betingelser, eller er i færd med at blive assimileret i de vestlige industrielle samfundssektorer, hvor de på grund af deres kulturelle egenart i hovedsagen er henvist til at udgøre et proletariat.

Den politiske reaktion mod disse tilstande har stort set antaget to organiserede former. I de områder, hvor den "indtrængende" magt har udviklet forfatninger af demokratisk type, har der heri ligget visse af de for en selvorganisering nødvendige forudsætninger. Således er de dominerende minoritetsgrupper i WCIP samerne, de nordamerikanske indianere, inuit'erne og maorierne - og disse har ty-

pisk i deres aktiviteter knyttet kontakter til og lært af erfaringerne hos antikoloniale bevægelser i den tredje verden.

Den fysiske udryddelse af urbefolkningen, som især er pågået i Latinamerika, er derimod baggrunden for den anden væsentlige organisationsdannelse, oprettelsen af IWGIA (International Work Group for Indigenous Affairs). Bag denne står en række vestlige samfundsforskere, hovedsagelig antropologer, der med denne organisation ønskede at igangsætte et dokumentations- og oplysningsarbejde.

Den af Henning Siverts redigerede bog er at opfatte som et led i dette arbejde. For mig forekommer den at være en henvendelse måske især til de øvrige samfundsvidenskabelige forskningsmiljøer med det sigte at skabe interesse omkring problematikken også her. Dansk politologi har endnu ikke i noget større omfang taget emnet op, til trods for at det så at sige ligger lige inden for (uden for?) vor dørtærskel: aktiviteterne i Danmark med Unge Grønlanderes Råd som kraftcentrum, sommerfestivalerne i Grønland og inuitdeltagelsen i WCIPs organisationsarbejde.

For en dybere forståelse af det ideologiske grundlag, urbefolkningerne gennemfører deres politiske arbejde ud fra, er det et prisværdigt initiativ, Informations Forlag har taget ved at oversætte og udgive Den fjerde verden. En indiansk virkelighed, der udsendtes i amerikansk udgave i 1974.

Bogen er George Manuels refleksion over de canadiske indianeres livssituation set ud fra hans eget erfaringsunivers. Den accelerering af den teknologiske udvikling, der har fundet sted, har inden for de seneste år gjort de arktiske og midtvestlige dele af Canada, hvortil indianerne (og inuit'erne) var blevet fortrængt i første omgang af den europæiske kolonisation, til stadig mere centrale interesseområder for den nordamerikanske kapital. Udbygningen af stærkt forurenende industrier samt udnyttelsen af såvel overfladens som undergrundens ressourcer er blevet konkrete trusler mod det traditionelle indianske livsgrundlag og hele kulturform.

Ved rejser til og personlige kontakter med andre undertrykte urbefolkninger er George Manuel blevet sig bevidst, at den af ham oplevede effekt af moderniseringsprocessens forløb blot har været en tidsmæssigt sammentrængt "gengivelse" af de koloniserede folks historie. Ud fra disse overvejelser er det, George Manuel

forsøger at skabe en art ideologisk fællesnævner for de til marginalområderne fordrevne urbefolkninger. Ved en granskning af sit folks historie pejler George Manuel sig frem til en forståelse af dets kulturelle egenart og derigennem dets identitet for at mobilisere urbefolkningens værdinormer og sammenhold mod den nævnte trussel om kulturel tilintetgørelse. Og netop i en periode, hvor denne europæiske dominans-kultur selv står i en identitetskrise, vil, mener Vine Deloria, jr., udsigterne til at få en sådan modsatrettet bevægelse udbredt være lovende.

Jeg vil vove den påstand, at George Manuels bog i henseende til bevidsthedsgørelse kan få samme betydning som Léopold Senghors filosofisk-politiske skribentvirksomhed, hvis intention var at (re-)etablere det identitetsmæssige grundlag for Vestafrikas indfødte befolkning. Paralleliteten, hvor romantiserede forestillinger om at kunne vende tilbage til fortidens levevis afvises, ses måske tydeligst i George Manuels fremtidsvisioner for sit folk:

"Vor fest fejrer, at den fjerde verden er trådt frem: at teknikken nu udnyttes og kan bruges til at forbedre livet inden for rammerne af de værdinormer, som den indfødte verdens folkeslag hylder..."

(George Manuel, p. 25).

For George Manuel er det dog ikke politisk autonomi, der må være bevægelsens endemål, men opnåelsen af en status af økonomisk og kulturel ligeberettigelse for de indfødte befolkninger.

Baggrunden for disse krav gives i bogens meget udførlige beskrivelser af først de canadiske myndigheders repressive politik og dernæst disse sammes forsøg på via en række "programs" at løse det fattigdomsproblem, der var følgevirkningen; disse public policies skulle give urbefolkningerne et "valg" mellem at acceptere en tilværelse med en stadigt voksende række af indgreb i den økologiske balance, der er så fundamental for hele indianerkulturen eller at lade samfundene integrere i det europæiske samfund. Urbefolkningernes politiske fremtidsvision må følgelig, mener George Manuel, være en art kompagniskab, hvor mindretallene kan udvikle sine egne institutioner, herunder også for uddannelse, ud fra deres kulturelle identitet, men inden for fællesskabets (= nationalstatens) rammer og hvor det uomgængelige krav er fællesskabets anerkendelse af urbefolkningernes historiske rettigheder til jorden. Disse institutioner må så sidde med ved forhandlingsbordet og have den afgø-

rende indflydelse, når der skal træffes afgørelse om ressourceudnyttelse, der vil berøre de indianske samfunds livsmuligheder.

Drivkraften hertil er truslen mod kulturformen, og den fælles filosofi, der skal være rygraden i denne model; altså dialektikken mellem indianernes fortidshistorie og den netop skitserede fremtidsvision.

Konfrontationen af disse visioner med beskrivelsen, som en række norske antropologer giver i den af Henning Siverts redigerede bog, af de metoder, der anvendes over for Latinamerikas fjerde verden-befolkning bestyrker de i denne anmeldelse introducerede opdeling af den fjerde verden i to hovedgrupperinger, hvor det skillende kriterium bliver det omfang af politisk frihed, urbefolkningerne tillades - eller negativt udtrykt: styrken af repressionen.

I Siverts' eget indledningsafsnit redegør han for en metode, hvormed man, efter min mening med udbytte, skulle kunne finde frem til de strategier, den fjerde verdens folk kunne følge og på hvilke områder, de kunne lære af hinanden og støtte hinanden, for derved at være i stand til at mobilisere en transnational bevægelses hele styrke. Siverts forestiller sig, at der for hver undersøgt urbefolkning søges udfundet "kolonisator"-landets retningslinier (officielle udtalelser, programmer) med hensyn til disse minoriteter; en efterfølgende konfrontation af disse med den faktisk fulgte "policy" samt en konsekvensanalyse af denne skulle kaste lys over de berørte folkesalgs situation og muligheder.

Denne metode, der i sig rummer ganskevidente muligheder for komparation, gennemføres desværre ikke. Hovedårsagen ligger nok i problematikens heterogene karakter.

Der gives i bogen hovedresultaterne af en række IWGIA-rapporter om folkemordene på Latinamerikas urbefolkning; i andre afsnit gives analyser af en række enkeltstående eksempler på "kulturmord". Endelig beskæftiger bogens afsnit 2 sig med de canadiske indianeres brug af domstolsvæsenet i deres kamp for de oprindelige rettigheder: kampen mod "de ulige traktater". Nordamerikansk retspraksis har udviklet en særdeles stærk tradition for det enkelte individs ejendomsrets beskyttelse over for offentlige myndigheder og "corporations". Dette middel var som sådant endnu kun svagt udviklet, da George Manuel i 1974 forfattede den her anmeldte bog,

men har efter den tid ført til adskillige vellykkede indianske hindringer af ødelæggelser af deres miljø.

Mulighederne for på komparativ basis at udvikle forestillinger om urbefolkningernes muligheder for overlevelse på egne betingelser må, med de betydelige data-mængder, der er tilgængelige, efterhånden være til stede. Man kan blot i denne forbindelse pege på de to nyttige bibliografiske lister, Siverts har forsynet bogen med: dels en generel litteraturoversigt, dels en liste over de IWGIA-rapporter, der er udkommet siden starten i 1971 (listen er ført op til 1977).

Men bogens blanding af udførlig dokumentation og problemsammenfatning fungerer ikke på særlig overbevisende måde. Årsagen er rimeligvis, at de udmærkede dokumenterende afsnit ikke benyttes, end ikke illustrativt, i de hovedsageligt analyserende afsnit, samt at bogens redaktør øjensynlig ikke i tide har givet forfatterne anvisning om at lade deres bidrag indfatte af en fælles referenceramme, for eksempel den af ham selv i indledningen skitserede tilgang.

Dette bliver altså bedømmelsen af bogen set med politologens øjne: vi savner endnu en grundbog, der kan definere og afgrænse problemkomplekset, skitsere og gennemprøve tilgangsmuligheder samt udvikle metoder og begreber til på komparativ basis at gennemføre studier af den heterogenitet, den fjerde verdens politiske og bredere samfundsmæssige tilstand og udvikling frembyder.

Men set ud fra IWGIAs formål opfylder bogen den for organisationen givet vigtigste intention: at give også andre samfundsforskere et indblik i de problemer, den fjerde verdens folkeslag står overfor. Kan de øvrige samfundsvidenskabelige forskere bringes til at beskæftige sig hermed, som forskningsprojekter, men også gerne i deres politiske praksis, må IWGIA betragte bogens mission som opfyldt. Og set ud fra den vinkel er bogen absolut vellykket: endnu en gang er det sundt i elfenbenstårnet at blive mindet om virkeligheden udenfor.

Med de to foreliggende bøger gives altså både en inspiration og et uomgængeligt materiale til videre arbejde med problemkomplekset.

Ove Johansen